Raadsinformatiebrief

Datum	1 april 2025	Zaaknummer	19482785016
		Portefeuille	Werk, jeugd, kunst en cultuur en energie M.H.B. Roozendaal
Onderwerp	Voortgang duurzaamheidsprogramma 2023-2026		

Behandeling in commissie
Tijdens de beeldvormende avond op 8 mei 2025 wordt u geïnformeerd over de voortgang van de duurzaamheidsopgaven. Dan is er ruimte voor vragen.

Kennisnemen van:
Voortgangsrapport duurzaamheid 2023-2024 en prioritering voor 2025 en 2026.

Aanleiding
In 2018 stelde uw raad de duurzaamheidsvisie voor Meierijstad vast. We werken toe naar de doelen in 2030 en 2050 in vierjarige uitvoeringsprogramma's. Uw raad wil graag geïnformeerd worden over de voortgang.

Kernboodschap
Het tweede uitvoeringsprogramma duurzaamheid voor Meierijstad loopt van 2023 tot en met 2026. In deze raadsinformatiebrief blikken we terug op de eerste helft van het uitvoeringsprogramma 2023-2026[1], en geven we aan op welke wijze we in 2025 en 2026 verder werken.

U bent over dit uitvoeringsprogramma eerder geïnformeerd met een raadsinformatiebrief[2]. Daarin werd aangegeven dat dit tweede uitvoeringsprogramma twee belangrijke elementen kent:
1) duurzaamheid is onderverdeeld in 9 delen[3], in plaats van alles als één programma te zien;
2) de planningen zijn afhankelijk van beschikbare capaciteit en de vele en snelle veranderingen in het werkveld. Op het moment van vaststellen was de beschikbare capaciteit niet voldoende om het hele uitvoeringsprogramma uit te voeren.

[1] Uitvoeringsprogramma duurzaamheid 2023-2026
[2] Raadsinformatiebrief 9 mei 2023 - Uitvoeringsprogramma duurzaamheid 2023-2026
[3] 0) integrale ontwikkeling, 1a) energie-opwek, 1b) besparing, 1c) warmte, 2) maatschappelijk verantwoord ondernemen, 3) circulariteit, 4) schone lucht, 5) klimaatadaptatie, 6) biodiversiteit.

Voortgang 2023-2024

In het voortgangsrapport blikken we terug op de eerste helft van het lopende uitvoeringsprogramma; de jaren 2023 en 2024. We schetsen voor alle negen duurzaamheidsopgaven wat de voortgang is. De conclusie luidt als volgt:

> “We hebben aanzienlijke vooruitgang geboekt (met name) in de energietransitie, en het tempo neemt toe dankzij extra capaciteit en de betrokkenheid van diverse partijen zoals het bedrijfsleven en woningcorporaties. Het is belangrijk om rekening te houden met de dynamiek van de samenleving en de wisselende beleidskeuzes van opeenvolgende kabinetten. Ook uitdagingen zoals netcongestie en het Soorten Management Plan worden aangepakt.
>
> Inclusie en sociale rechtvaardigheid staan centraal in onze aanpak, zodat iedereen kan meedoen van onder andere de energietransitie, waar vanwege prioritering onze meeste tijd naar uitgaat. We hebben belangrijke stappen gezet en bouwen voort op de successen van voorgaande jaren, vooral op het gebied van collectieve warmte en isolatie van woningen met lage energielabels en lage woningwaarde.
>
> Op het gebied van klimaatadaptatie gaan we juist de aankomende periode grote stappen zetten. Daarvoor gaan we onder andere een klimaatrisicodialoog voeren die de input levert voor een klimaatadaptiestrategie. Zoals eerder aangegeven is het niet mogelijk om alle opgaven tegelijk en even intensief op te pakken.
>
> In de rest van deze collegeperiode krijgen de opgaven energietransitie, klimaatadaptatie en biodiversiteit de hoogste prioriteit. Voor biodiversiteit loopt het bestaande uitvoeringsprogramma door en maken we nadrukkelijker de koppeling met klimaatadaptatie. Daarna volgt de opgave Schone Lucht, waar het uitvoeringsprogramma zich richt op duurzame mobiliteit, het ontmoedigen van houtstook en het meten van de luchtkwaliteit samen met externen. Deze activiteiten gaan door, maar worden niet versneld of uitgebreid. Voor opgave MVO blijven we de lokale stichtingen als Fairtrade ondersteunen, maar starten geen nieuwe activiteiten. Circulariteit richt zich op een aantal concrete projecten. In deze collegeperiode wordt nog geen overkoepelend beleid gemaakt.
>
> De samenwerking met verschillende partijen verloopt uitstekend en is de afgelopen twee jaar verder versterkt. Dit voortgangsrapport richt zich meer op concrete opgaven dan op ambities, hoewel we de ambities wel hebben meegenomen om een zo compleet mogelijk beeld te geven. Dit heeft geleid tot een meer integrale aanpak en betere afwegingen. We zoeken voortdurend naar manieren om de opgaven op een positieve manier met elkaar te verbinden en te versterken.”

Opgaveplannen

Voor elk van de negen duurzaamheidsopgaven hebben we een opgaveplan plan opgesteld. Dat is een verdere uitwerking van het uitvoeringsprogramma 2023-2026. In deze opgaveplannen leggen we de lange termijn visie nogmaals vast, maar ook de strategische doelen, SMART-doelen en de inspanningen die we verrichten om die te bereiken. Deze inspanningen zijn concrete projecten, maar ook doorlopende diensten zoals een lening voor inwoners of een energieloket voor ondernemers. We koppelen daaraan de benodigde middelen, werkwijze en monitoring.

Prioritering

In 2024 hebben we de ambtelijke capaciteit voor de duurzaamheidsopgaven uitgebreid. Dat is mede met toegekende middelen vanuit de Rijksoverheid[4] gebeurd. Voor gemeente Meierijstad leidde dit tot een nieuwe duurzaamheidsorganisatie vanaf 1 januari 2024. In 2024 zijn er diverse medewerkers aangenomen voor duurzaamheid, die allen helpen om het uitvoeringsprogramma ten uitvoer te brengen.

Dankzij deze uitbreiding van capaciteit worden veel meer duurzaamheidsopgaven opgepakt en uitgevoerd dan in voorgaande jaren. Dat blijkt ook uit het voortgangsrapport over de jaren 2023 en 2024. Toch is het nodig om de opgaven te prioriteren, doordat de hoeveelheid werk nog altijd de capaciteit overstijgt. Opgaven zijn nog groter dan verwacht, of worden uitgebreid vanuit de Rijksoverheid of provincie. Denk aan de problemen rondom congestie op het elektriciteitsnet, of het verplichte Soortenmanagementplan voor biodiversiteit. Dit speelt niet alleen in Meierijstad. Uit landelijk onderzoek blijkt dat de beschikbare CDOKE-middelen voor gemeenten niet voldoende zijn om hun taken in de energietransitie uit te kunnen voeren. Dit komt overeen met onze eigen bevindingen. Ons college heeft daarom de duurzaamheidsopgaven geprioriteerd en keuzes gemaakt in welke activiteiten in de rest van deze collegeperiode doorgang vinden. Dat kan zowel beleidsvorming als concrete inspanningen zoals projecten zijn.

Op basis van onderstaande vragen hebben we de prioritering gemaakt tussen de duurzaamheidsopgaven. Opgaven met veel afhankelijkheden of koppelkansen, weinig vrijheid om te kiezen, of met projecten al ver in de uitvoering, hebben voorrang gekregen.

- Hoe hangen de opgaven samen: welke afhankelijkheden zijn er? Ze staan namelijk zeker niet los van elkaar.
- Hoe ver is de opgave? Welke afspraken zijn al gemaakt? Welke projecten lopen al?
- Welke vrijheid zit er om keuzes te maken? Sommige opgaven zijn gebonden aan wettelijke verplichtingen, landelijk beleid of subsidieverordeningen, lokale afspraken, of zijn afhankelijk van externe invloed (denk aan netcongestie of extreem weer).

Hoe kan de opgave het beste tot wasdom komen? Soms is dat top-down: eerst beleid voordat je goed kunt uitvoeren, maar het kan ook bottom-up: praktijkervaring die leidt tot beleid.

De opgaven in volgorde van voorgestelde prioriteit:

> De opgaven rondom de ***energietransitie*** krijgen prioriteit, omdat daarvoor wetgeving gaat gelden (warmte 1c), of subsidieafspraken onder liggen (besparing 1b), of sterke behoefte aan is vanuit woningbouw en het bedrijfsleven (opwek/netcongestie 1a). Deze prioritering sluit aan bij de beschikbare CDOKE-middelen voor capaciteit: de toegekende Rijksmiddelen zijn namelijk geoormerkt voor CO2-reductie.
>
> Bij ***klimaatadaptatie*** (5) richten we ons vanaf de tweede helft van 2025 op beleidsvorming. De keuze om eerst beleid te maken betekent dat we daar capaciteit voor nodig hebben. En dat betekent dus ook dat vanuit duurzaamheid in 2025 beperkte inzet geleverd wordt op lopende projecten. De opgave klimaatadaptatie krijgt prioriteit boven andere opgaven, omdat we bij deze opgave weinig keuze hebben in noodzaak en tempo: de gevolgen van klimaatverandering ondervinden we en beïnvloeden we helaas nog maar beperkt.

[4] Dit betreffen de CDOKE-middelen (Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid). Deze middelen zijn bedoeld om personeel aan te nemen dat bijdraagt aan CO2-reductie.

De opgave *biodiversiteit* (6) loopt, dat houden we zo. Een deel van deze opgave wordt uitgevoerd door de extra beschikbare duurzaamheidscapaciteit, maar het grootste deel van de uitvoering ligt in de reguliere organisatie. In de beschikbare capaciteit in de reguliere organisatie zit verloop en uitval. Wanneer dit op langere termijn zo blijft, moeten we temporiseren in de uitvoering. De opgave biodiversiteit koppelen we nadrukkelijk aan klimaatadaptatie, omdat deze opgaven nauw verwant zijn aan elkaar.

Integrale ontwikkeling (0) zetten we voort, met als toevoeging het ontwikkelen van beleid voor duurzame gebiedsontwikkeling. Verder ontplooien we geen nieuwe activiteiten in deze collegeperiode, ofwel geen extra inzet op breed communiceren naar externen, het opleiden en informeren van collega's en externen.

Voor *schone lucht* (4) zetten we de bestaande activiteiten voort, maar starten geen nieuwe activiteiten. Dat betekent dat de uitvoering van het Uitvoeringsprogramma Schone Lucht niet verder versnelt of wordt uitgebreid. De scope van deze opgave blijft bovendien beperkt tot het Schone Lucht Akkoord, dat betekent dat aandacht voor andere schadelijke stoffen (zoals zoönosen, pesticiden en kankerverwekkende stoffen) elders in de organisatie geborgd moet worden.

Bij *circulariteit* (3) zetten we pas in de volgende collegeperiode in op beleidsvorming. In deze collegeperiode richten we ons op een beperkt aantal concrete projecten. Deze projecten moeten samenhang hebben met een ander opgave (bijv. programma 0), onze rol/invloed moet duidelijk en effectief zijn en het mag niet ten koste gaan van capaciteit op andere opgaven; die gaan voor.

Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (2) blijft zoals nu met beperkte inzet doorlopen, met als enige toevoeging een extensieve bottom-up inzet op duurzaam inkopen.

Link naar Toekomstvisie

Op dit moment stelt de gemeente Meierijstad haar toekomstvisie op, die antwoord geeft op de vraag 'Hoe ziet Meierijstad eruit in 2040?'. De duurzaamheidsdoelen richten zich vooral op 2050, dus voorbij de horizon van de toekomstvisie. De duurzaamheidsdoelen komen daarom zeker terug in de toekomstvisie, met de boodschap dat we in 2040 op koers willen liggen om onze ambities in 2050 waar te maken.

Communicatie

Het voortgangsrapport en de prioritering delen we met uw raad. Het rapport wordt opvraagbaar via de website, zodat het bereikbaar is voor de geïnteresseerde lezer.

Communicatie en participatie op projectniveau vinden volop plaats, om inwoners goed te betrekken bij hetgeen er gebeurt in hun omgeving. Uitgebreide participatie en communicatie zijn een hoofdonderdeel in alle inspanningen die plaatsvinden. Daarnaast vinden er ook veel activiteiten "van buiten naar binnen" plaats. Inwoners, bedrijven en organisaties pakken zelf acties en activiteiten op en/of hebben daarbij onze steun nodig. We haken niet automatisch bij alles aan: we wegen de opbrengst qua verduurzaming af tegen de benodigde inzet vanuit de gemeente. We juichen initiatief vanuit de samenleving zoveel mogelijk toe.

Participatie
Participatie geven we per project vorm. In het voortgangsrapport en de opgaveplannen staat met welke organisaties we samenwerken.

Zie ook bij ‘Communicatie’.

Duurzaamheid
Voorheen vulden we de PPP-scan in. Deze scan bestaat niet meer. Er is een nieuwe invulling in ontwikkeling in de vorm van een tabel. Daarin geeft de steller aan of zijn/haar voorstel invloed heeft op de duurzaamheidsopgaven, of deze invloed positief of negatief is. En of er alternatieven zijn overwogen en waarom uiteindelijk hiervoor is gekozen.

Voor de duurzaamheidsopgaven hebben we deze nieuwe opzet al gebruikt:

Heeft je voorstel invloed op de Meierijstadse duurzaamheidsdoelen? Geef een korte omschrijving.			
Doel	Toelichting doel	Positieve invloed	Negatieve invloed
CO2-neutraal	Fossielvrij door besparen en duurzame warmte en opwek	Dit is het doel van opgaveplannen 1a, 1b en 1c.	
MVO	Eerlijke en duurzame handel en bedrijfsvoering	Dit is het doel van opgaveplan 2	Door de prioritering is de inzet op dit thema beperkt.
Circulair	Minder CO2-uitstoot en gebruik van materialen door kringlopen te sluiten	Dit is het doel van opgaveplan 3	Door de prioritering laat overkoepelend beleid op zich wachten.
Schone lucht	Gezondheidswinst door minder schadelijke uitstoot	Dit is het doel van opgaveplan 4	
Klimaatbestendig	Mensen en omgeving bestand tegen extremer weer	Dit is het doel van opgaveplan 5	
Biodiversiteit	Behoud soorten is verplicht, verbetering waar mogelijk	Dit is het doel van opgaveplan 6	
Heb je alternatieven overwogen of belangen afgewogen? Omschrijf kort hoe, en wat de uitkomst was.			

Financiën
Het voortgangsrapport gaat niet in op de financiële huishouding van de duurzaamheidsopgaven. De verantwoording hiervan loopt via de planning & control cyclus en wordt via de jaarrekening en de bestuursrapportages met uw raad gedeeld.

Planning
Na afloop van het huidige uitvoeringsprogramma duurzaamheid ontvangt uw raad wederom een voortgangsrapportage.

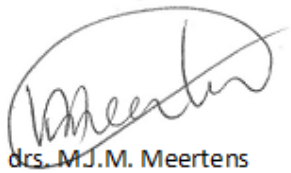
Bijlage(n)

- Voortgangsrapport Duurzaamheid 2023-2024

Ter inzage documenten

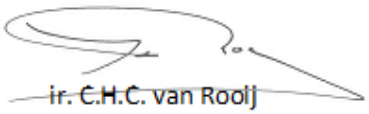
Met vriendelijke groet,
Burgemeester en wethouders van de gemeente Meierijstad

De secretaris,

drs. M.J.M. Meertens

De burgemeester

ir. C.H.C. van Rooij